

DRUŠTVO ZA ZAŠČITO ŽIVALI LJUBLJANA
Gmajnice 30
1000 Ljubljana

Ljubljana, 9. 11. 2018

MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO
Dunajska cesta 58
1000 Ljubljana

Zadeva: **Osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali (EVA 2018-2330-0092)** – mnenje in predlogi Društva za zaščito živali Ljubljana

Spoštovani,

v okviru obravnave v Državnem zboru vam posredujemo mnenje in predloge Društva za zaščito živali Ljubljana v zvezi z besedilom osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali.

Uvodoma bi radi izrazili zaskrbljenost glede odločitve za pripravo spremembe predpisa, ki je zgolj parcialna. Čeprav so primarni razlogi za tako hitro spremembo legitimni, menimo, da reforma Zakona o zaščiti živali (ZZŽiv) zaradi številnih obstoječih pomanjkljivosti predpisa zahteva celovito obravnavo v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi deležniki. To bi bilo še posebej potrebno ob upoštevanju, da med drugim sprememba predlaga odpravo možnosti usmrčitve zapuščenih živali po 45 dneh bivanja v zavetišču, ki kljub očitni privlačnosti zahteva bistveno bolj premišljeno in celovito obravnavo.

Izpostavljamo nekatere problematike obstoječega predpisa, ki bi jih po našem mnenju reforma morala prav tako nasloviti:

- Standard krivde za prepovedano ravnanje, ki se pojavlja skozi celoten predpis, je naklep in ne malomarnost, kar zaradi težke dokazljivosti višjega standarda ob istočasni razširjeni pojavnosti neodgovornega ravnanja z živalmi v naši družbi nezadostno uresničuje namen zakona.
- Obveznost označevanja (čipiranja) hišnih živali je urejena zgolj za pse in mačke, ne pa tudi za druge hišne živali, kar predvsem otežuje skrb za zapuščene živali.
- Določbe o obveznostih skrbnikov še vedno izrecno ne prepovedujejo priveza psa, kar bi bilo glede na uveljavljena strokovna mnenja in tradicijo tovrstne prakse v drugih državah potrebno urediti tudi pri nas.
- Prepoved uporabe živali prostoživečih živalskih vrst za nastopanje ali prikazovanje v cirkusih in cirkusom podobnih prireditvah ne zajema pripadajočega transporta teh živali v Slovenijo, ki prav tako živalim povzroča nepotrebno trpljenje.
- Nekatere živalske vrste (npr. golobi, vrabci) niso zajete v nobeni izmed opredeljenih kategorij živali, zaradi česar je ustrezno varstvo teh živali onemogočeno.
- Določbe zakona na mestu skrbi za zapuščene bolne in poškodovane živali ne opredeljujejo, kateri veterinar je dolžan nuditi nujno prvo pomoč tem živalim, in ne urejajo odgovornosti za kritje tovrstnih stroškov. V primerih, ko nihče ne priznava pristojnosti za bolno ali poškodovano žival, bi moral zakon predvidevati nujno ukrepanje najbližjega veterinarja (in

ne samo pogodbenega veterinarja zavetišča) in nato ureditev stroškov na račun občine, na območju katere je bila žival najdena.

- Zaradi odsotnosti pripadajočih sankcij oz. kazenskih določb ostaja narava številnih ključnih zakonskih norm dispozitivna, kar prav tako neustrezno zadovoljuje namen predpisa.

V nadaljevanju podajamo še konkretne predloge v zvezi z besedilom osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zaščiti živali:

K 12. členu

Predlog: Besedilu prvega odstavka 12. člena se za 4. točko doda nova točka, ki se glasi:
»5. so se pri živali po veterinarski presoji zaradi neprimernih življenjskih pogojev za njen naravni etogram razvile neozdravljive kompulzivne motnje oz. trajne težave v duševnem zdravju, ki ji povzročajo trpljenje;«
Točke se preštevilčijo v skladu z dopolnitvijo.

Obrazložitev:

Dopolnitev 26. člena ZZZiv izhaja iz naše ocene pričakovanih posledic »gole« ukinitve možnosti usmrtnitve živali, izvedene v skladu z 31. členom obstoječega predpisa, ki jo s predlagano spremembo zakona uvaja predlagatelj, in se zato navezuje predvsem na zapuščene živali.

V zakonu še vedno ni opredeljeno duševno zdravje živali, zaradi česar tudi 26. člen posebej ne opredeljuje možnosti usmrtnitve živali v primeru hujših in trajnih težav v duševnem zdravju, kot je to v tretji točki zadevnega člena opredeljeno za fizično hudo bolne ali poškodovane živali. Iz tega razloga so se sedaj usmrtnitve zapuščenih živali v zavetiščih na podlagi hujših in trajnih težav v duševnem zdravju v praksi izvajale s sklicem na 31. člen zakona oz. možnost usmrtnitve zapuščene živali po 30 dneh bivanja v zavetišču. Pri tem je treba poudariti, da je v zavetiščih visoka verjetnost pojavnosti tovrstnih težav v duševnem zdravju živali. Nekatere živali se v zavetišču sicer počutijo dobro in jim dolgotrajno bivanje v zavetišču ne predstavlja večjih težav, drugim pa to lahko predstavlja hud stres. Zavetišče naj bi namreč predstavljalo prehodni dom in ne prostor, kjer inteligentno živo bitje preživi nekaj let svojega življenja, zaradi česar se tudi pogoji življenja v zavetišču ne morejo primerjati z življenjem doma, ob odgovornem lastniku. Nekatere zapuščene živali se težko oddajo novim lastnikom in na ta račun lahko tudi več let preživijo v zavetiščih, kar kljub dobri oskrbi in trudu osebja lahko izrazito negativno vpliva na njihovo duševno zdravje in omogoči razvoj različnih ireverzibilnih kompulzivnih motenj ali trajnih težav, ki tavalj povzročajo trpljenje, in jih v obstoječih pogojih ni mogoče odpraviti. Obenem take živali zaradi svojih težav praviloma izgubijo kakršnokoli možnost, da bodo v prihodnosti oddane novemu lastniku. Tovrstne težave v duševnem zdravju so za žival lahko enako hude kot v primeru hude fizične poškodbe oz. bolezni, in zato je enako kot pri fizičnih boleznih in poškodbah v tem primeru pod določenimi pogoji (tj. trajnost bolezni, trpljenje, dolgoročna nezmožnost oddaje oz. ustrezne menjave okolja) usmrtnitev živali lahko najbolj humana rešitev.

Glede na to, da predlagana sprememba zakona v 31. členu ukinja možnost evtanazije zapuščenih živali po 45 dneh bivanja v zavetišču, iz zgoraj navedenih razlogov predlagamo opredelitev možnosti usmrtnitve živali, ki je po veterinarski presoji zaradi negativnega vpliva zanjo neprimernih življenjskih pogojev na njen naravni etogram oz. na njeno naravno obnašanje razvila neozdravljive kompulzivne motnje ali trajne težave v duševnem zdravju, ki ji povzročajo trpljenje.

K 13. členu

Predlog: Besedilo 13. člena se spremeni tako, da se glasi:
»Peti odstavek 31. člena se spremeni tako, da se glasi:
'Občina, kjer je bila žival najdena, krije imetniku zavetišča, ki ga je zagotovila oziroma s katerim ima sklenjeno pogodbo, vse stroške v zvezi z zapuščeno živaljo minimalno 90 dni od dneva, ko je bila žival nameščena v zavetišče.'«

Obrazložitev:

Osutek zakona neustrezno naslavlja problematiko financiranja oskrbe zapuščenih živali, ki izhaja že iz obstoječega zakona. Čeprav je zagotovitev zavetišča v skladu s 27. členom ZZŽiv jasno opredeljena kot lokalna zadeva javnega pomena, III. poglavje ZZŽiv v celoti nezadostno ureja finančno vlogo lokalnih skupnosti pri uresničevanju te odgovornosti in ob istočasni odsotnosti korespondenčnih sankcij dopušča zlorabe normativnega okvira. Kljub temu, da 31. člen ZZŽiv nakazuje, da morajo občine bodisi zagotoviti zavetišče bodisi imeti z drugim zavetiščem sklenjeno pogodbo za potrebe izvrševanja svoje vloge v zvezi z opredeljeno lokalno zadevo javnega pomena, so določbe člena tako nedoločne, da si jih lokalne skupnosti tolmačijo različno, in po naših izkušnjah nekatere občine še danes nimajo sklenjene pogodbe s katerimkoli zavetiščem. Zavetišče Horjul pa, na primer, celo poroča, da so mu v letu 2018 račune za oskrbo zapuščenih živali že zavrnilo občine Ilirska Bistrica, Vrhnika in Hrpelje-Kozina, s katerimi ima zavetišče sicer sklenjeno pogodbo o zagotavljanju zavetiške dejavnosti.

Predlog spremembe zadevnega člena ukinja možnost evtanazije zdravih živali po 45 dneh bivanja v zavetišču (tj. čas bivanja, ki naj bi ga po obstoječem zakonu sofinancirale občine), hkrati pa strošek njihovega bivanja po 45 dneh nalaga imetniku zavetišča, kar je po našem mnenju izredno slaba rešitev z vidika kakovosti življenja zavetiških živali in lahko na dolgi rok prinese ravno nasprotni učinek. V praksi veliko živali v zavetišču že sedaj ostaja dlje od sofinanciranih 30 dni, do evtanazij pa prihaja predvsem v primerih, da zavetišču zmanjka finančnih sredstev in kapacitet za oskrbo živali. Ne gre torej za to, da se zavetišča običajno poslužujejo možnosti usmrtnitve, pač pa tovrstno možnost uporabljajo v skrajni sili, ker živalim lahko s tem v izrednih primerih prihranijo nepotrebno trpljenje oziroma omogočijo namestitev druge živali, kot jim narekuje zakon. Ob prepovedi evtanazije pa predlog spremembe ne opredeljuje, kako naj bi zavetišča, ki se že zdaj spopadajo s pomanjkanjem financ za oskrbo živali, po novem prišla do dodatnih sredstev.

Nekaj primerov poročanja zavetišč o prenatrpanosti in pomanjkanju sredstev iz zadnjih let je na spodnjih povezavah:

- Julij 2017: Zavetišči Maribor in Ljubljana sta ustavili oziroma omejili sprejem mačk zaradi polnih kapacitet ([KLIK](#), [KLIK](#))
- Julij in avgust 2016: Zavetišči Ljubljana in Maribor ustavili oziroma omejili sprejem mačk zaradi polnih kapacitet ([KLIK](#), [KLIK](#))
- [Julij 2014](#), [avgust 2014](#), [julij 2015](#): Zavetišče Ljubljana je omejilo sprejem in namestitev mačk zaradi polnih kapacitet
- Julij 2013: mariborsko zavetišče zaradi polnih kapacitet ustavilo sprejem mačk: [KLIK](#)
- November 2013, marec in april 2015: Obalnemu zavetišču zmanjkalo hrane in finančnih sredstev ([KLIK](#), [KLIK](#), [KLIK](#), [KLIK](#))

Navajamo tudi naslednje podatke o aktualnem stanju v zavetiščih Ljubljana, Horjul in Maribor. Iz podatkov o datumu sprejema dostopnih na spletnih straneh navednih zavetišč dne 30. 10. 2018 je razviden čas bivanja psov in mačk v zavetiščih:

<i>Zavetišče Ljubljana</i>	<p>PSI: Od leta 2014 so v zavetišču: Pajdo, Hrust, Tarzan Od leta 2015 so v zavetišču: Tor, Bendi, Aks Od leta 2016 so v zavetišču: Kai, Samantha, Muca Maca Od leta 2017 je v zavetišču: Tai</p>
<i>Zavetišče Horjul</i>	<p>PSI: Rosco 45 dni Maja 56 dni Fonzi 65 dni Benji 69 dni Filip 69 dni Vita 79 dni Nina 95 dni Vili 101 dan Gusar 102 dni Roška 105 dni Jerry 128 dni Spoty 178 dni Hobbs 223 dni Trixie 240 dni Toya 246 dni Mišo 381 dni Runo 407 dni Rika 420 dni Nikita 619 dni Gumbka 679 dni Bibika 1176 dni Rox 1291 dni Mišo 1341 dni</p> <p>Podobno je pri mačkah, le da je teh več.</p>
<i>Zavetišče Maribor</i>	<p>PSI: Hugo 149 dni Rumba 158 dni Maja 172 dni Loki 245 dni Pina 287 dni Lars 287 dni Dasti 818 dni Brad 827 dni Falko 1033 dni Pongo 2029 dni</p>

	MAČKE: Šmrk 247 dni Tigra 201 dan
--	--

Ob tem je potrebno upoštevati, da veliko število živali (sicer nezakonito) nameščajo tudi različna društva, kar ni zajeto v uradne statistike, rešitev pa je slaba za živali. Obenem v državi močno narašča problematika (zakonitega in nezakonitega) uvoza živali, zaradi katerega je zapuščenih živali v naših zavetiščih več, prav tako pa se težje in počasneje oddajajo. Na ta račun se za zavetišča močno spreminjajo okoliščine, v katerih si prizadevajo oddati zapuščene živali, in popolnoma nedopustno je, da se kljub tovrstnim okoliščinam odgovornost za hitrost oddaje teh živali še vedno v prvi vrsti pripisuje zavetiščem zaradi nesposobnosti, nezmožnosti ali celo pomanjkanja volje. Ureditev, ki jo na taki podlagi uvaja predmetni osnutek zakona, predstavlja neustrezno rešitev problematike in ne bo doprinesla k izboljšanju sposobnosti oddaje zavetiških živali s strani zavetišč, kot si prizadeva predlagatelj.

Iz navedenih razlogov predlagamo, da sprememba ureditve zagotovi sofinanciranje oskrbe zapuščenih živali s strani občin za minimalno 90 dni od dneva, ko je bila žival nameščena v zavetišče. Predlog minimalne dolžine sofinanciranja oskrbe s strani občin temelji na informacijah o povprečnem času bivanja živali v zavetišču iz dostopnih letnih poročil slovenskih zavetišč za leta 2014, 2015 in 2016 (Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana in Zavetišče "Meli" Trebnje), na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da ta čas nikjer ni krajši od 70 dni, najdaljši povprečni čas pa je 103 dni (Zavetišče "Meli" Trebnje, podatek velja za pse v letu 2016), pri tem pa nekateri psi v zavetiščih ostajajo tudi 500 dni in več. Povprečje vseh zabeleženih povprečnih časov bivanja živali (psov in mačk) v zavetišču je 78 dni. Povprečje za mačke je 70,3 dni, za pse pa 85,7 dni. Zavetišče za zapuščene živali Ljubljana prav tako poroča, da so leta 2015 v prvih 30 dneh bivanja oz. oskrbe oddali zgolj 13 % oddanih mačk. Leta 2014 so v prvih 30 dneh oddali samo dobro petino mačk.

Poleg ureditve financiranja oskrbe živali v zavetiščih je v povezavi z 31. členom ZZZŽiv potrebno nujno zagotoviti tudi korespondenčne sankcije in nadzor, ki bodo ustrezno naslovili odgovornost lokalnih skupnosti.

Lep pozdrav,

Maša Cerjak Kastelic, zakonita zastopnica DZZŽ Ljubljana
Polona Samec, vodja Zavetišča Horjul

Pripravila: Nina Bakovnik, LL. M.